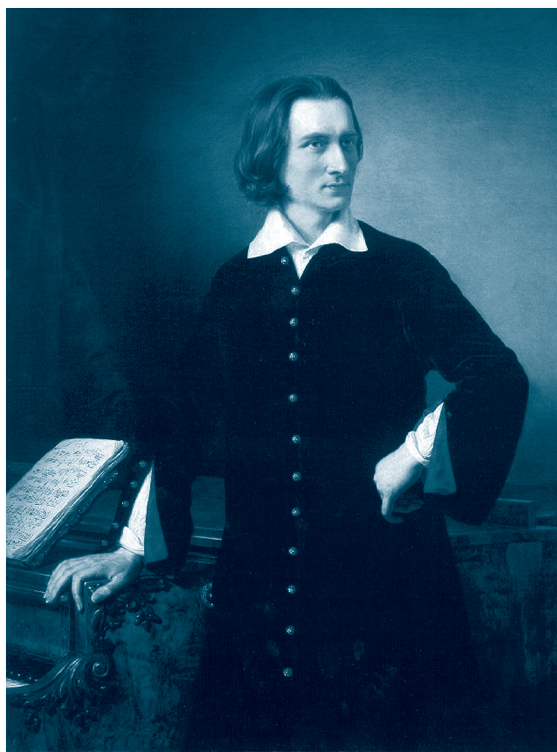

Ferencz Franz Liszt (1811. – 1886.)

O 200. obljetnici rođenja glazbenoga genija

Darko Kristović, Boro Nogalo, Josipa Kraljić, Iva Pavić, Vladimir Grubišić, Darko Breitenfeld

Liszt se rodio u miješanoj mađarsko-njemačkoj obitelji u Gradišću, u gradu Rajnof ili Rajnov (nj. Raiding; m. Doborján). Tamo se miješalo njemačko, mađarsko i hrvatsko stanovništvo. Čak nije isključena ni Lisztova veza s našim krajem, jer mu je rođak po očevoj strani službovao kao svećenik pod imenom List u Slavoniji.

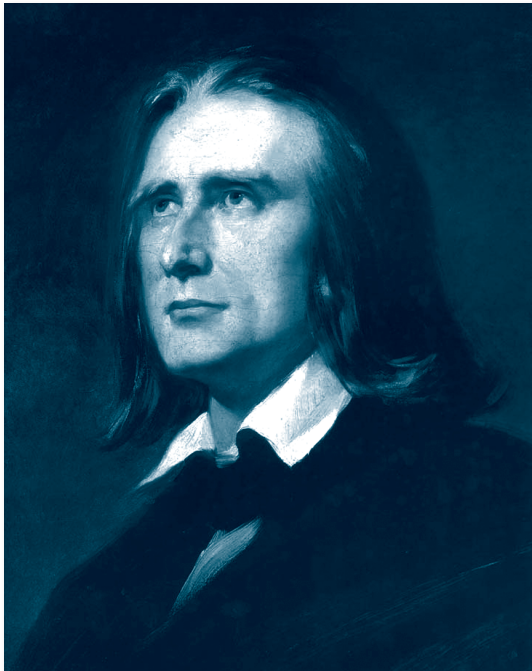
Iako je u djetinjstvu boravio na posjedu kneza Esterhazyja koji ga je podržavao u ranom glasovirskom umijeću a novčano ga je podupirala i skupina mađarskih bogatih velikaša, Liszt je bio usmjeren prema tadašnjoj glazbenoj Meki – Beču i na taj način prema njemačkom kulturnom krugu. Dobro je govorio njemački, pa je smatran i njemačkim skladateljem. U Mađarskoj su ga najviše potpomagali i tamo je uvijek najtoplije priman, premda je mađarski jezik naučio tek u kasnijoj mladosti.

Tako je Liszt već od djetinjstva bio u prilikama koje su ga podvajale, što je obilježilo čitav njegov život. Nakon školovanja kod Salierija, koga bolje poznajemo iz Mozartove biografije, uputio se u pratnji obitelji u Pariz, gdje se privatno školovao. Uz pomoć svojih zaštitnika sunarodnjaka osvaja pariške salone u kojima usavršava zvanje i poziv glasovirskog virtuozu.

Osim umjetničke osebujnosti i nadarenosti, to mu omogućuje i nevjerojatno velika šaka i dugački prsti, prikladni za izvođenje i najtežih zahtjeva na glazbalu. U mladosti je bio mistik i pokazivao vjersku zanesenost. Bio je vezan uz visoko društvo, a smatran je i miljenikom žena, osobito onih zrelije dobi. U 22. godini života upoznaje svoju buduću suprugu intelektualku – spisateljicu i groficu Mariju d'Agoult

s kojom je imao troje djece (jedno od njih je Cosima, kasnije udana von Bülow, a potom Wagnerova supruga).

Nakon gubitka oca, Lisztova se majka posvećuje njegovoj djeci, a on koncertnim turnejama. U desetak godina kao vihor je obišao cijelu tadašnju Europu. Na poziv mađarona bio je i u Zagrebu! Postaje nesumnjivo prvi pijanist svijeta, a možda i svih vremena. Postupno se sve više udaljava od

.....
Kao pijanist začetnik je nove ere virtuozičeta i stvaratelj moderne klavirske tehnike i sloga. U orkestralnoj glazbi izgradio je novi oblik – simfonijsku pjesmu. Nadahnjivao se najčešće književnim sadržajima tražeći tematiku u kojoj ima stvarne ili simboličke srodnosti s njegovim životom i romantičkom prirodom.

Marije d'Agoult te se nakon niza međuveza povezuje s poljskom groficom Karolinom Sayn-Wittgenstein koja ga je posebno poticala na skladateljsko djelovanje.

U 37. godini života napušta pijanističku koncertnu djelatnost da bi se posvetio osrednje plaćenom poslu rukovoditelja glazbenog izvođačkog života u Weimaru. Tamo je imao izrazitu naklonost vladara, ali zbog svojih stavova, naravi i životnog stila, i niz poteškoća u radu. Nakon početnog skladanja glasovirskih djela i orkestralnog stvaranja, posvećuje se izvodilačkoj praksi. Upoznaje niz glazbenika, skladatelja. Sve ih nesebično pomaže, a osobito vršnjaka Richarda Wagnera,

budućega postarijeg supruga svoje kćeri Cosime. To ga je neko vrijeme i rastuživalo. Nakon desetak godina boravka i rada u Weimaru, svoju djelatnost usmjerava prema Europi, osobito Rimu i Budimpešti. Ne mogavši ostvariti i brakom okruniti svoju vezu s Karolinom Sayn-Wittgenstein, odlazi u drugu krajnost i zareduje se za svećenika.

Nemiran, stalno na putu, osamljen i uvijek žedan topline, uz to mistično religiozan – tako bi se moglo opisati toga glazbenog virtuozu. Naivna dobrodušnost i plemenitost izmjenjuju se s nečim teatralnim i pomalo demonskim u njemu.

Zbog česte utučenosti mnogi su ga svrstavali i u psihopate. Bio je sklon raznim užicima, pušenju cigara i konzumiranju većih količina alkohola. Do kraja života bio je slavljeno, ali ujedno i sve osamljeniji. U 70. godini života (1881.) u sklopu lakšeg moždanog udara i zbog pada dobiva natučena i blagu desnostranu kljenut te govorne smetnje. Oporavlja se, ali postaje ne samo tjelesno već i duševno sve slabiji, utučeniji i prazniji, bez ikakvog zanimanja za društvo. Za okolinu postaje sve teži, sve češće pije alkohol. Posebno pomaže kćeri Cosimi da izvuče Bayreutski festival iz krize nastale nakon smrti njegova zeta Richarda Wagnera.

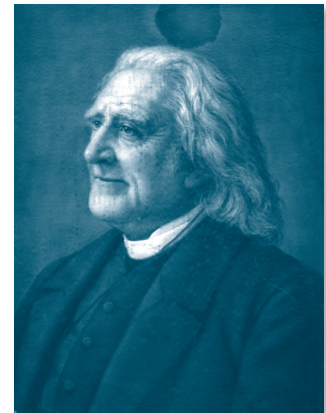
Tako pred ljeto 1886. godine stiže iz Pariza u Weimar gdje ga dočekuju kao vrlo ostarjelog, gotovo slijepog i slabo pokretnog. Svojoj učenici Lini Schmalhausen piše: »Došao sam jučer ovamo i morat ću ostati nekoliko dana u krevetu. Samo s mukom mogu pisati pokoju riječ. Slabovidnost mi se pogoršava, ne mogu više čitati, a pišem samo s naporom... Pišite mi vrlo velikim slovima. Dodite svakako u Bayreuth.«

Osamljeni starac, za koga je sve manje ljudi imalo vremena, došao je u Bayreuth na unukino vjenčanje, da bi zatim koncertirao u Luxemburgu.

Ponovno piše učenici: »Osim očiju zakazuje sada i disanje. Snažan kašalj me guši«. Očito se uz srčanu slabost, s oteklim nogama javio i jaki bronhitis.

Dana 21. srpnja 1886. godine stiže u Bayreuth u jadnom stanju i biva smješten kod znanaca. Malo se oporavlja pa na poziv obitelji odlazi u obližnju Wagnerovu vilu Wahnfried kako bi uvećao tamošnje primanje. To mu samo djelomično uspijeva, i to uz pomoć alkohola. Već je sljedećeg dana klonuo, nije primio više posjete ni učenike.

Dana 25. srpnja 1886. više ne može ustati, dobiva visoku temperaturu i spava. Teško se krećući, dolazi na večernju predstavu *Tristana i Izolde*. Teško je podnio taj napor. Sve mu lošije biva, ne jede. Dr. Landgraf mu zabranjuje daljnju konzumaciju alkohola, ordinira morfin i kapi za kašalj. Sâm kaže svojoj omiljenoj učenici: »Mislim da se više neću dignuti. Iako mi liječnici kažu da mi je bolje, ja im ne vjerujem, pa ni njihovim ljekarijama«. Umire 31. srpnja 1886. godine sa znakovima alkoholnog i febrilnog delirija.

Kao pijanist začetnik je nove ere virtuozičeta i stvaratelj moderne klavirske tehnike i sloga. U orkestralnoj glazbi izgradio je novi oblik – **simfonijsku pjesmu**. Nadahnjivao se najčešće književnim sadržajima tražeći tematiku u kojoj ima stvarne ili simboličke srodnosti s njegovim životom i romantičkom prirodom.